

Novice.

Iz štaj. Planine. Z veseljem smo vselej prebirali ljubega „Tovarša“, posebno pa sedaj, ko nam je prinasal popise revščine podučiteljev, potem pa tudi zagovarjanje učiteljev. „Še červ se gmili, kedar mu stopiš na glavo, pravi pregovor. Zategadel se tudi podučiteljem nikakor ne more za zlo vzeti, ako se gibljejo. Le čudimo se, da se ta reč ni do kraja dognala, in da se je „Tovarš“ ustavil tiskati spise o tej zadevi. *) Da pa svet resnico zvé, sem se namenil „Tovarša“ prositi za mali prostorček, da nekoliko razjasnim, kar je tamnega. Revščino nekterih podučiteljev ni g. Rakoljski prvi popisoval, in nemila njih osoda v sedajnem času ni nič kaj novega; pa tako se ne godi le samo v Ptujski okolici, marveč po mnogih mnogih krajih. Tako smo brali lani v 2. l. „Tovarša“ dopis iz savinske doline, letos v 3. l. dopis iz D . . blizu Celja, pa to ne samo v „Tovaršu“, ampak tudi po drugih slovenskih in nemških časnikih. — Kdor si skuša, tisti vé. Dostikrat se dela marsikteremu podučitelju pajčevina po želodcu, kar pa terpeti mora, če hoče shajati. Da s 30 — 40 gold. nikakor obogateti ne more, nam bo priznal vsak pametni človek. Če pa kdo vé za kako tečno sredstvo, ga prosimo, naj nam ga naznani; iz serca radi ga bomo vbogali. Brali smo dopis v 5. l. „Tovarša“, da dajejo učitelji svojim pomočnikom prosto stanovanje, hišno orodje, posteljo, svečavo i. t. d. Znabiti da so nekteri učitelji tako dobri, večidel pa stanujejo podučitelji po šolskih izbah; hišno orodje so jim šolske klopi, svečavo dobivajo, toda le po dnevu. Kar zadeva orglanje, se ga podučitelj posebno pri tako zvanih najetih sv. opravilih lahko ubrani. Veliko bi še lahko pisal, pa res je boljše, da neham, kajti razpertija še nikoli ni rodila dobrega sadu. „Unitis viribus!“ Lopan.

Iz suhe Krajne. Hudo se nam je godilo to zimo. Od božiča do velike noči nismo imeli nikoli šole polne; otroci zavoljo prehudega mraza in velikega snega niso mogli v šolo. — Mislil sem in se tudi s tem tolažil, da bomo sedaj po veliki noči, kaj bolj napredovali, ker radi bi bili dohiteli, kar smo zamudili, pa žalibog, moj up je zopet splaval po vodi. — Šolo smo končali za štirinajst dni, in Bog vé, če bo pa potlej kaj boljše. Vsi učenci so nam zboleli. Priklatlila se je v naše Dobrepolje sitna bolezen, in je otroke kar v šoli jela napadati, namreč: začeli so kervavo gledati, in so jokali, da jih glava boli, potem se uležajo in po celih štirinajst dni ostanejo v postelji; pravijo, da so ošpicavi. Upamo pa, da jim bode Bog kmali dal ljubo zdravje, da bodo mogli v šolo. **)

Z Dolenskega. (Iz prijateljskega dopisa konec l. 1864.) Naj ti za božičnico še jez kaj o r^a omenim. — Prav imaš, da si ga na ploh

*) „Tovarš“ nikakor ne zapira vrat odkritoserčnim pritožbam in željam, le škodljivega prepira se ogiblje, ker njegovo geslo je: „omika!“ Vreda.

**) Ta bolezen tudi po Ljubljani močno gospodari pri otrocih in jih za-
držuje, da ne morejo redno v šolo hoditi. Vreda.

pricmaril, in mu ošabnežu z ostrim bodalom do serčne žile segel. G. L. ga je v čitavnici celo preveč povzdigoval, ker bi bil na zadnje že kmali sam v katedri ostal ter še druge stare očake z njih častiljivih sedežev v zapeček ali v kurnik prepodil. Čudno je to, zakaj bi edini r imel pravico avanzirati, drugi pa bi bili kot gorjanski telebani za večne prostake v vojsko dovzeti. Zakaj bi ravno s tako pravico, kakor „smrt, vrt, trd“ ne pisali tudi „brhk, prhk, prstk, ps i. dr.“ Jez sam sem se privadil ga samega postavljati, akoravno sem spoznaval v tem veliko nedoslednost, ki sem si jo pisaje memogredé vedno očital. Pa — saj veš, koliko da se na svetu vse preterpi za ljubega miru voljo!

Ali pri tem je še druga. — Kaj neki Štajarci pravijo, ker v marsikterih besedah po več krajih na mesto našega pologlasnika celega in zategnjeneza izgovarjajo, postavim okoli Brežic: „smért, térd“ i. dr.? Kaj mar ti nimajo nič pravice, da se jim „e“ ohrani? Mar naj bi ga toraj vsem privošili, in bi ga vsak po svojem izgovarjal, kakor je že vajen, da bi nas s „smrtjo“, ki je že sama dosti zoperna, še bolj ne strašili, ker pri izreki golih soglasnic njenih res vse po kostéh zagomezí! Pač res, ako bo na zadnje slovenski jezik tako usterjen, kakor zmerznjen med, bo treba, kakor sem pri neki priliki od nekoga slišal, da bodo še v cerkvi vsaj bližnji pri prižnici morali dežnike razpete držati, ker na posled ne bomo več govorili, kakor ljudje, ampak — prskali. — Vesela prihodnost za r! Egregia ejus laus!

Na dalje, kaj bo pa v šolah še s to malo betvico slovenskih knjig, ki jih imate, pa so vse z r^{ovim} tovaršem tiskane? — Pač je res tak šolmošter čudna stvar, ki orglati ne zna! — Kako se bo godilo pesnikom, ako r^e še v njihovo licenco, ki že tako dan danes nima meje, ne zrinesejo? Če mu pa na zadnje vse obveljá, bo v resnici mogočniši memo vsakega prezidenta v deželnih in državnih zborih, ki s svojim žvenkljanjem resnici in pravici usta maši.

Čudo prečudno je tudi to, naj bi se mi s tem Hrovatom, Serbljanom in Čehom bližali. Zakaj mi smo njim za ljubo — samo zbog zloge — že veliko storili, jez bi terdil, da že vse preveč odjenjali, ker smo svoje lepo in blagoglasno narečje v pisavi že skoraj v njihovo vtopili, da se veliko pisateljem po pravici lahko hrovaščina očita, in je pravična pritožba našega priprostega kmeta, „der richtiger sieht, als der verstand der verständigen“, ki pravi, da mu je vsled tega že vse eno, naj se mu nemški ali hrovaški dopisuje, ker ne umeje ne tega, ne unega; in tako zveličansko nemško „špraho“, ki jo vsa gospôda po svetu govori, za svojo kraljico pozdravlja, in se mu hrovaščina studí, ker jo le od berkastega srajčnika in belega širokohlačana sliši. — To je toraj sad vtoplencev! Ali z Babeljnom ne bomo nikdar visoko prišli. S tem vtopljevanjem namreč bodo pisatelji kmali zgoli za-se pisarili, edinosti vendar s tako stepenino nikdar ne dosegli. Jez bi bil toraj v principu zoper opuščenje e pred r^m in pravim: Da je r v slovenščini samoglasne natore, zamore le kdo tak terdití, kdor je kaj več študiral, kakor nekdanjo „untere Abtheilung!“ —

Iz Kočevskega. Kakošne razstave si ljudje po svetu izmišljujejo, priča pismo, ki je dospelo, ni davnej tega, iz Londona na neko šolsko predstojništvo kočevsko. Meseca maja (velikega travna) bode namreč, kakor pravi program, družba „Reformatory and Refuge Union“ v Londonu razstavo napravila vsega tega, kar se izdeluje v ubožnih šolah, delavnicah, kaznovavnicah in pokorivnicah vsega sveta. Pa ne samo to, kar se izdeluje, bi radi imeli v tej razstavi, ampak radi bi vidili tudi, kako se izdeluje, tedaj pozivajo, naj jim imenovani zavodi pošljejo kaznjence in pokorjence v razstavo! Izborna dela dobijo nalašč kovano svetinjo. Razstavo bodo slovesno odperli: tisoč otrok iz raznih ustavov bode neki pelo. Francoski pisano pismo družbinega tajnika vabi k prav obilnej udeležbi, češ, da imajo šole sedaj prilžnost pokazati vsemu svetu, kaj premore vsaka. Berž ko ne dospela so taka pisma tudi na druge učilnice na Slovenskem. Ako bi darila delili za pridno nemškutarenje po šolah, menimo za terdno, da marsiktera šola prejme veliko svetinjo. („Slovenec“.)

Iz Ljubljane. 11. preteč, mesca je bil v tukajšnji mestni dvorani prvi veliki zbor „Slovenske Matice“. Sošlo se je mnogo rodoljubov in veljavnih Slovencev iz daljnih in bližnjih krajev, ki so se posvetovali, kako bi „Matica“ bolje narodu na korist spolnovala svoje imenitno nalogo. Poterdile so se ji dosedanje pravila, in nasvetovalo se ji je, da naj se zraven znanstvenih spisov ozira tudi na šole in prosto ljudstvo. To društvo šteje sedaj že čez 700 udov. Bog daj srečo in vspéh dragi „Matici!“ V odbor so bili izvoljeni naslednji p. n. g. dr. Toman, bar. Zois Ant., dr. J. Bleiweis, dr. Etb. Kosta, Terpinec, dr. Vončina, dr. J. Zupanec, dr. J. Zl. Pogačar, profesorja Lesar in Marn, dr. Vojska, prof. Vavrü, Levstek, Praprotnik, mil. proš. ljubljanski g. Anton Kos, Iv. Vilhar — v Ljubljani. Zunanji: Terstenjak, mil. škof Dobriča, P. Kozler, vit. Miklošič, Cegnar, dr. Razlag, dr. Sernee, posl. Černe in Svetec, dr. Kočevcar, grof Barbo, vit. Garibaldi, prof. Janežič, Cigale, dr. Vošnjak, Vinkler, dr. Ulaga, prof. Kocijančič, dek. Grabrijan, M. Pirc, Raič, Majar, dr. Dominkuš, prof. Erjavec. — Odbor je duša vsega društvenega telesa; če bo duša čvrsta in zdrava, bode tudi telo veselo živelo in rastle!

— Odbor družbe v pomoč učiteljskim udovam in sirotam la-vantinske škofije v Mariboru je izvolil prečastitega knezoškofa za pokrovitelja (protektorja). Milostljivi gospod so blagovolili sprejeti pokroviteljstvo, tako da jih bo, če bodo zadržani, namestoval gospod nadzor-nik ljudskih šol v tej škofiji. (Tagespost.)

Prememba v učiteljskem stanu.

V ljubljanski škofiji. G. Janez Terselič, začasn. učitelj v Čatežu, je prestavljen v Dolino, — in na njegovo mesto pride g. Franc Cetel, začasn. učitelj v Dolini.

Listnica. Prijatlu Klatežu iz pod Ljubelja: Pvvav ljubo in drago; sedaj pa ni bilo mogoče; pride tedaj vprihodnjič. Več. čast. g. g. dopisovavcem: Dobro došlo; pride drugipot na versto.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.